WIKIPEDIA

Idioma svano

El **svano** o **suano** (tamién denomináu **esvano**, en svano: ლუშნუ ნინ, *lušnu nin*; en xeorxanu: სვანური ენა, *svanuri ena*) ye un idioma kartveliano faláu nel noroeste de Xeorxa.

Conteníu

Distribución xeográfica

Aspeutos históricos, sociales y culturales

- Historia
- Dialeutos
- Influencia d'otres llingües

Descripción llingüística

- Fonoloxía
  - Consonantes
  - Vocales
- Gramática

Ver tamién

Referencies en testu

Referencies xenerales

Enllaces esternos

Svano, suano, esvano
***ლუშნუ ნინ* / Lušnu nin'**

Faláu en	Xeorxa
Falantes	30.000
Familia	Llingües kartvelianas
	Esvano o **Svan**
Alfabetu	Escasamente escritu, pero usa'l alfabetu xeorxanu
	Estatus oficial
Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
	Códigos
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-3	`sva (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=sva)`

Estensión del svano, suano, esvano

Distribución xeográfica

L'idioma svano ye la llingua materna d'unos 30 000 svanos, que formen un subgrupu identificable ente los xeorxanos qu'habiten los montes de Svanetia, incluyendo los distritos de Mestia y Lenteji en Xeorxa, a lo llargo de los ríos Inguri, Tsjenistskali y Kodori. Dellos svanos viven en Abḥasia, y anque se desconoz el so númberu esactu, falar d'unos 2 500 individuos.

L'idioma ye usáu nel ámbitu familiar y na comunicación social informal. Nun tien estándar d'escritura nin estatus oficial, pos la mayoría de los sos falantes conocen tamién el xeorxanu, llingua oficial del país usada pa la lliteratura y el comerciu. Nun esiste enseñanza oficial en svano y el númberu de falantes amenórgase por cuenta de la dispersión de la población svana, aniciada poles dures condiciones económiques. L'idioma ta en peligru de desapaición debíu al llindáu númberu de persones que la falen y, d'alcuerdu a la UNESCO, ye una «llingua definitivamente amenazada».[1]

Aspeutos históricos, sociales y culturales

Historia

La población svana se autodenomina *shwan-är*, ente que l'idioma recibe'l nome de *lushnu nin*.[2] De los cuatro idiomes caucásicos meridionales o kartvelianos, el esvano ye una de les variedaes más conservadores. Créese qu'el svano dixebrar del restu nel segundu mileniu a. C. o antes, unos mil años antes de la ramificación del xeorxanu nos otros dos idiomes. Por ello, ye tamién el más estremáu del grupu, y nun ye intelixible pa los otros trés (xeorxanu, laz y mingreliano).

El svano, xuntu col mingreliano, figura nos glosarios que Güldenstadt ellaboró en 1770. En 1864 publicar en Tblisi el llamáu *Lushnu Anban*, términu svano qu'alude al alfabetu nesta llingua. Dicha publicación recueye frases y pasaxes de los Evanxelios en svano, xeorxanu y rusu; l'alfabetu pal esvano, de base cirílica, foi'l diseñáu por Nizharadze nel so diccionariu rusu-svano de

1910.

L'alfabetu xeorxanu ye de bona adautación pa trescribir el svano. Este foi'l modelu siguíu pa la reproducción del material en svano nes escases obres especializaes publicaes na Rusia zarista para llingüistes y estudiosos del folclore. Darréu, na era soviética, namái taben autorizaes obres d'esta temática nestes llingües kartvelianas y, ello ye que mientres munchos años foi imposible editar un diccionariu svano-xeorxanu. Tampoco en tiempos recién les iniciatives pa otorgar al svano estatus lliterariu tuvieron una acoyida especialmente favorable. Namái, a partir de 1988, dellos periódicos llocales imprimieron dalgunu de los pocos testos folclóricos caltenídos.[2]

Dialeutos

L'idioma svano consta de cuatro dialeutos.

Los dialeutos alto y baxo, del bal de l'Alta Svanetia, utilizar na cuenca alta del ríu Inguri.[3] El **alto bal** tien unos 15 000 falantes y tien como subdialeutos al ushgul, kala, ipar, mulakh, mestia, lenzer y latal. El **so bal**, con unos 12 000 falantes, cuenta colos subdialeutos del becho, tskhumar, etser, par, chubekhev y lakhamula.

Los dialeutos de Lashkh y Lent'ekhi son propios de la Baxa Svanetia y fálense na cuenca alta del ríu Tsjenisits'q'ali.[3] Esti últimu dialeutu tien como subdialeutos al jeled, jopur, rtsjmelur y cholur.

Influencia d'otres llingües

La influencia del xeorxanu ye patente tantu nel svano como nes otres dos llingües kartvelianas non lliteraries —laz y mingreliano. Ciertu autores tamién s'inclinen pola influencia del circasiano sobre la llingua svana.[2]

Descripción llingüística

Fonoloxía

La llingua svana ye fonéticamente conservadora, reteniendo ciertes peculiaridaes del xeorxanu antiguu; estremar de les otres llingües kartvelianas polos sos sistema vocálicu, pos los cinco vocales básiques tienen valores curtios y llongures.[3]

Consonantes

Como tolos idiomes de la familia caucásica meridional, el svano tien un gran númberu de consonantes. Retien la consonante /qʰ/ y les semiconsonantes /w/ y /j/.

	Billabial	Dental	Palatal	Velar	Uvular	Glotal
Oclusiva	pʰ b pʼ ფ ბ პ	tʰ d tʼ თ დ ტ		kʰ g kʼ ქ გ კ	qʰ qʼ ყ ღ	ʔ ჲ
Fricativa	f v ფ ვ	s z ს ზ	ʃ ʒ შ ჟ	x ɣ ხ ღ		h ჰ
Africada	ʦʰ ʣ ʦʼ ც ძ წ	ʧʰ ʤ ʧʼ ჩ ჯ ჭ				
Nasal	m მ	n ნ				
Líquida		l, r ლ, რ	j ჲ	w ვ		

Vocales

El dialeutu del altu bal ye'l que más vocales ente toles llingües kartvelianas, amosando tantu les versiones curties como llargues de /a ɛ i ɔ o æ ø y/ más /ə yː/, con un total de 18 vocales —compárese col xeorxanu, que tien solu cinco.

	Fronteru				Central		Posterior	
	non arrondada		arrondada		non arrondada		arrondada	
	curtia	llarga	curtia	llarga	curtia	llarga	curtia	llarga
Zarrada	**[i]** **ი** **i**	[iː] n̄ ī	[y] ӱ ü	[yː] ӱ̄ ű			**[o]** **ӯ** **o**	[oː] ӯ̄ ū
Semicerrada		**[yː]** **ɞ** **ė**			**[ə][1]** **ƨ** **ə**			
Semiabierta	**[ɛ]** **ʊ** **y**	[ɛː] ʊ̄ ē	[œ] ӧ ö	[œː] ӧ̄ ő			**[ɔ]** **ɯ** **o**	[ɔː] ɯ̄ ō
Abierta	[æ] ӟ ä	[æː] ӟ̄ ã			**[a]** **ა** **a**	[aː] ɔ̄ ā		

Les lletres en negrina son los estándar en tolos dialeutos.

1. Variantes llibres ente [ə] y [ɨ]
2. Los diacríticos de normal nun s'escriben.

Gramática

La morfoloxía del svano ye menos regular que la de les otres trés llingües emparentaes y tien una notable diferencia nes inflexones verbales. Nel svano tien qu'haber concordanza ente'l suxetu y l'oxetu, siendo una llingua ergativa. Esisten seis casos que les sos terminaciones varien considerablemente de dialeutu a dialeutu; a manera d'exemplu, la ergatividad señalar con *-em* nun dialeutu y con *-d* n'otros dos.[3] Los verbos son determinaos pol so aspeutu, manera y forma.

Ver tamién

- Svanos

Referencies en testu

1. UNESCO Interactive Atles of the World's Languages in Danger (http://www.unesco.org/culture/languages-atles/en/atlasmap/language-id-1058.html)
2. Price, Glanville (2001). *Enciclopedia de les llingües d'Europa* (n'español). Gredos, 92-117. ISBN 9788424923006.
3. Llingua svan (Proel) (http://www.proel.org/index.php?pagina=mundu/caucasica/kartvelio/svan)

Referencies xenerales

- Kevin Tuite, *Svan*. Université de Montréal. ISBN 3-89586-154-5.

Enllaces esternos

- A website about Svaneti (in Russian) (http://www.svaneti.ru/)
- Ethnologue report on Svan (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=sva)
- Svan at TITUS database (http://titus.fkidg1.uni-frankfurt.de/armazi/armaziII/svan/svan.htm)
- ECLING - Svan (http://titus.fkidg1.uni-frankfurt.de/ecling/ecling02.htm) (includes audiu/videu samples).
- Svanetia, Svan Language, Svan Songs (http://www.meshveliani.com/index_en.html)

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia** · Datos: Q34067 · **Identificadores** · GND: 4139654-6 (https://d-nb.info/gnd/4139654-6) · AAT: 300389332 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300389332) · **Diccionarios y enciclopedies** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Svan-language)

Sacáu de «https://ast.wikipedia.org/w/index.php?title=Idioma_svano&oldid=2993194»

La última edición d'esta páxina foi el 15 xun 2020, a les 17:12.

El testu ta disponible baxo la Llicencia Creative Commons Reconocimientu/CompartirIgual 3.0; puen aplicase otres cláusules más. Llei les condiciones d'usu pa más detalles.